

Kontrolní závěr z kontrolní akce

20/01

Správa pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti

Kontrolní akce byla zařazena do plánu kontrolní činnosti Nejvyššího kontrolního úřadu (dále také „NKÚ“) na rok 2020 pod číslem 20/01. Kontrolní akci řídil a kontrolní závěr vypracoval člen NKÚ JUDr. Ing. Jiří Kalivoda.

Cílem kontroly NKÚ bylo prověřit, zda orgány správy sociálního zabezpečení při výběru a správě pojistného postupují v souladu s právními předpisy, a vyhodnotit účelnost a efektivnost této správy.

Kontrolováno bylo období let 2015–2018 a v případě věcných souvislostí i období předcházející a navazující.

Kontrola byla u kontrolovaných osob prováděna v období od 6. 1. 2020 do 9. 2. 2021.

Kontrola byla prováděna jako kontrola koordinovaná dle smlouvy o spolupráci mezi Nejvyšším kontrolním úřadem České republiky a Nejvyšším kontrolním úřadem Slovenské republiky. Výsledky budou zapracovány do společné zprávy.

Kontrolované osoby:

Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále také „MPSV“);

Česká správa sociálního zabezpečení, Praha (dále také „ČSSZ“);

Pražská správa sociálního zabezpečení (dále také „PSSZ“);

Okresní správa sociálního zabezpečení Praha-východ (dále také „OSSZ Praha-východ“);

Okresní správa sociálního zabezpečení Olomouc (dále také „OSSZ Olomouc“).

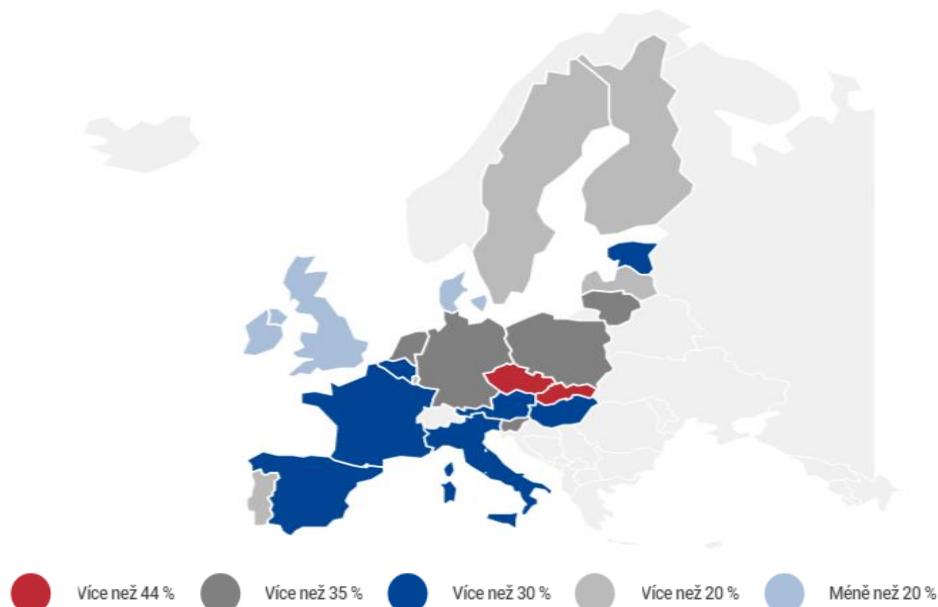
Kolegium NKÚ na svém IX. jednání, které se konalo dne 31. května 2021,

schválilo usnesením č. 8/IX/2021

kontrolní závěr v tomto znění:

Sociální zabezpečení

Podíl příspěvků na sociální zabezpečení k celkovému zdanění v Evropské unii v roce 2018*

122 mld. Kč

Inkaso pojistného
na nemocenské
pojištění celkem**

112 mld. Kč

Dávky
nemocenského
pojištění celkem**

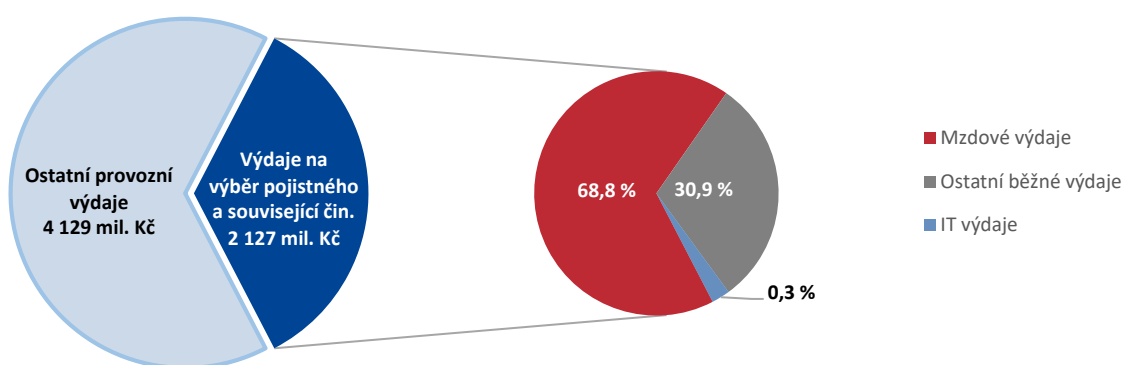
1 574 mld. Kč

Inkaso pojistného
na důchodové
pojištění celkem**

1 602 mld. Kč

Dávky
důchodového
pojištění celkem**

Podíl výdajů vynaložených ČSSZ na výběr pojistného a související činnosti k celkovým výdajům ČSSZ v roce 2018***

* **Zdroj:** <https://stats.oecd.org/viewhtml.aspx?datasetcode=REV&lang=en>, data exportována ke dni 20. 2. 2020. Interaktivní verze mapy: <https://infogram.com/1p0l1lz0vz2mxdce6ykvqvizklrbnnveqilr?live>.

** Hodnoty uvedeny za roky 2015–2018.

*** **Zdroj:** monitor.statnipokladna.cz ze dne 10. 3. 2020; *Zpráva o činnosti ČSSZ za rok 2018*; vlastní zpracování NKÚ na základě podkladů ČSSZ.

I. Shrnutí a vyhodnocení

V letech 2015 až 2018 tvořilo inkaso pojistného¹ ve výši 1 764,9 mld. Kč třetinu příjmů státního rozpočtu. Podíl příspěvků na sociální zabezpečení k celkovému zdanění v ČR byl v roce 2018 nejvyšší v EU. NKÚ ověřil nastavení klíčových procesů vedoucích k výběru pojistného jakožto hlavního zdroje financování výdajů na dávky důchodového a nemocenského pojištění. Kontrolovaná oblast představuje jednu z hlavních činností ČSSZ, která na ni vynaložila na mzdových a ostatních běžných výdajích cca 7,6 mld. Kč² v letech 2015 až 2018.

NKÚ ověřil, zda orgány správy sociálního zabezpečení při výběru pojistného a souvisejících činnostech postupovaly v souladu s právními předpisy upravujícími oblast sociálního zabezpečení, a zjistil ojedinělé nedostatky, které neměly významný dopad na výběr pojistného. Závažným nedostatkem však bylo, že MPSV a ČSSZ nedodržovaly právní předpisy upravující finanční kontrolu. MPSV ani ČSSZ nesledovaly výdaje vynakládané na výběr pojistného a související činnosti, neoptimalizovaly zdroje a postupy vedoucí k výběru pojistného.

ČSSZ vynakládala neefektivně výdaje na zaměstnance, kteří vykonávali činnosti ve dvou klíčových procesech ČSSZ, tj. vyměňování pojistného OSVČ³ a kontrolní činnost u zaměstnavatelů. Nedostatky v nastavení kontrolní činnosti vedly v kontrolovaném období k tomu, že cca 76,5 % kontrol bylo bez jakéhokoliv zjištěného nedostatku. Celkové výdaje⁴ na tyto kontroly přitom činily 1,2 mld. Kč.

NKÚ zjistil tyto skutečnosti:

1. MPSV a ČSSZ nehodnotily hospodárnost, efektivnost a účelnost prostředků státního rozpočtu vynakládaných na výběr pojistného a související činnosti

MPSV ani ČSSZ nepostupovaly v souladu s právními předpisy⁵, neboť nesledovaly a nevyhodnocovaly hospodárnost, efektivnost a účelnost vynakládání peněžních prostředků na výkon výběru pojistného a souvisejících činností. Vedoucí orgánu veřejné správy (ČSSZ) nestanovil pro hodnocení hospodárného, efektivního a účelného výkonu výběru a souvisejících činností žádná kritéria⁶ ve smyslu zákona č. 320/2001 Sb. ČSSZ tak nemohla naplňovat ani svou strategii, kterou si sama stanovila⁷, a to mj. s přidělenými rozpočtovými prostředky nakládat s péčí řádného hospodáře. ČSSZ nevytvořila podmínky pro efektivní řízení svých nákladů.

¹ Pojistným se rozumí pojistné na sociální zabezpečení, které zahrnuje pojistné na důchodové pojištění, pojistné na nemocenské pojištění, a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Pojistné je příjmem státního rozpočtu, stejně jako penále, přirážka k pojistnému a pokuty ukládané podle zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. Výše pojistného se stanoví procentní sazbou z vyměňovacího základu.

² Výši výdajů vynaložených ČSSZ zjistil NKÚ postupem uvedeným v části 2.6 a v příloze č. 9 tohoto kontrolního závěru.

³ OSVČ – osoba samostatně výdělečně činná.

⁴ Výdaji se rozumí mzdové a ostatní běžné výdaje.

⁵ Ustanovení § 39 zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), a ustanovení § 4 odst. 1 písm. d) zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole).

⁶ Ustanovení § 4 odst. 2 zákona č. 320/2001 Sb.

⁷ Strategie je obsažena v dokumentu *Strategické cíle ČSSZ pro období 2014–2020*.

ČSSZ pro dosažení požadovaných cílů metodicky nastavila výběr pojistného a související činnosti v souladu se zákonem č. 582/1991 Sb.⁸, zákonem č. 589/1992 Sb., zákonem č. 187/2006 Sb.⁹, zákonem č. 255/2012 Sb.¹⁰ a zákonem č. 280/2009 Sb.¹¹.

PSSZ a OSSZ Praha-východ však opakovaným zasíláním upozornění na předložení přehledu zaměstnavatelů postupovaly v několika případech v rozporu s právními předpisy a postupy nastavenými metodickými pokyny ČSSZ.

2. Výdaje na výběr pojistného a související činnosti nebyly v kontrolovaném období vynaloženy vždy efektivně

2.1 Způsob plánování kontrolní činnosti ČSSZ u zaměstnavatelů neumožňoval efektivní provedení kontroly

ČSSZ nastavila způsob plánování kontrolní činnosti u zaměstnavatelů na kalendářní rok tak, že jediným kritériem byla tříletá kontrolní periodicita, nikoliv rizikovitost subjektů, tj. zaměstnavatelů, kteří zásadním způsobem neplnili zákonné povinnosti nebo u kterých byly při poslední provedené kontrole zjištěny závažné nedostatky. Pouze každá čtvrtá kontrola v kontrolovaném období byla se zjištěním. Kontrolní činnost u zaměstnavatelů tak nebyla v kontrolovaném období efektivní. Preventivní charakter kontrol vzhledem k nastavené periodě bez ohledu na rizikovitost zaměstnavatelů považuje NKÚ za nepřiměřený ve vztahu k vynaloženým výdajům a potřebám zajistit plnění povinností zaměstnavatelů. Na kontroly bez zjištění vynaložila ČSSZ v kontrolovaném období 1,2 mld. Kč.

NKÚ doporučuje ČSSZ za účelem zvýšení efektivnosti výběru pojistného a souvisejících činností cílit kontrolní činnosti u zaměstnavatelů zejména na subjekty, které si neplní zákonné povinnosti.

2.2 ČSSZ nesledovala vytíženost zaměstnanců

ČSSZ v kontrolovaném období nesledovala a nevyhodnocovala vytíženost zaměstnanců vykonávajících výběr pojistného a související činnosti. Nejistila tak významné nerovnoměrné zatížení zaměstnanců mezi jednotlivými OSSZ. NKÚ zjistil, že např. při vymáhání pohledávek zaměstnanec jedné OSSZ provedl více než trojnásobné množství úkonů než zaměstnanec jiné OSSZ.

2.3 ČSSZ nenastavila s Finanční správou České republiky pravidelné předávání informací o vyměřovacích základech OSVČ

Spolupráci mezi orgány Finanční správy České republiky (dále také „FS ČR“) a jednotlivými OSSZ k získání údajů potřebných pro stanovení pojistného a výkon kontrolní činnosti u OSVČ nastavila ČSSZ pouze formou žádostí a odpovědí. OSSZ se tak nedozvědí potřebné informace o vyměřovacích základech OSVČ, a to o podání řádných i změnových daňových přiznání nebo o zjištěních z provedených daňových kontrol. ČSSZ nevyužila zákonnou možnost¹² nastavit postup pro pravidelné poskytování informací od FS ČR. Zpracování předmětných žádostí bylo

⁸ Zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.

⁹ Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění.

¹⁰ Zákon č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád).

¹¹ Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád.

¹² Ustanovení § 54 odst. 2 zákona č. 280/2009 Sb.

administrativně i personálně náročnější a méně efektivní, než by bylo pravidelné předávání potřebných informací o vyměřovacích základech OSVČ bez vyžádání.

NKÚ doporučuje ČSSZ uzavřít s FS ČR dohodu o pravidelném předávání informací o vyměřovacích základech OSVČ za účelem snížení administrativní náročnosti a zvýšení efektivnosti výběru pojistného a souvisejících činností.

2.4 ČSSZ nesledovala a nevyhodnocovala administrativní náročnost výběru pojistného a souvisejících činností

ČSSZ nesledovala, nevyhodnocovala a tudíž ani nepřijímala opatření ke snižování administrativní náročnosti výběru pojistného a souvisejících činností. Příčinou vyšší administrativní náročnosti prokazatelně bylo provádění agendy OSVČ v lokálním APV¹³, které se v kontrolovaném období nepodařilo centralizovat.

Administrativní náročnost zvyšovalo také vedení spisové dokumentace v listinné podobě, kterou bylo nutné fyzicky přemísťovat mezi jednotlivými OSSZ v případě změny místní příslušnosti zaměstnavatele. Vyšší administrativní náročnost snižovala efektivnost celé této oblasti.

NKÚ doporučuje ČSSZ centralizovat APV agendy důchodového pojištění OSVČ a metodicky nastavit pro OSSZ vedení spisové dokumentace zaměstnavatelů v elektronické podobě za účelem snížení podílu manuálních a neautomatizovaných činností.

2.5 Vymáhání pohledávek

ČSSZ v kontrolovaném období vymohla v průměru 52 % finančního objemu vymáhaných pohledávek. Výše vymáhaných pohledávek činila celkem 38 mld. Kč. Na rozdíl od kontrolní činnosti u zaměstnavatelů považuje NKÚ vymáhání pohledávek ČSSZ za efektivní.

2.6 Efektivnost výdajů je závislá na vývoji ekonomiky a souvisejícím růstu mezd

Výše výdajů¹⁴ vynaložených na výběr pojistného a související činnosti na 1 000 Kč inkasa pojistného klesla mezi roky 2016 a 2018 o 0,17 Kč a v roce 2018 činila 4,26 Kč. Zlepšení však bylo způsobeno růstem příjmů z pojistného, jejichž výše na jednoho plátce pojistného vzrostla mezi roky 2015 a 2018 o 21 %.

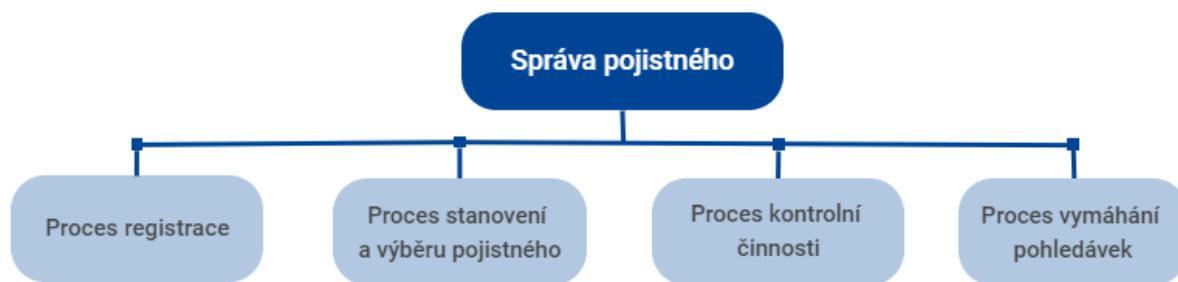
II. Informace o kontrolované oblasti

Správné zjištění, stanovení a zabezpečení výběru pojistného je cílem výběru pojistného a souvisejících činností (dále také „správa pojistného“), jež provádějí zejména OSSZ řízené ČSSZ. Správa pojistného představuje soubor činností zahrnující zejména evidenci plátců a pojištěnců, rozhodování o pojistném, výběr pojistného, kontrolu plnění povinností plátců

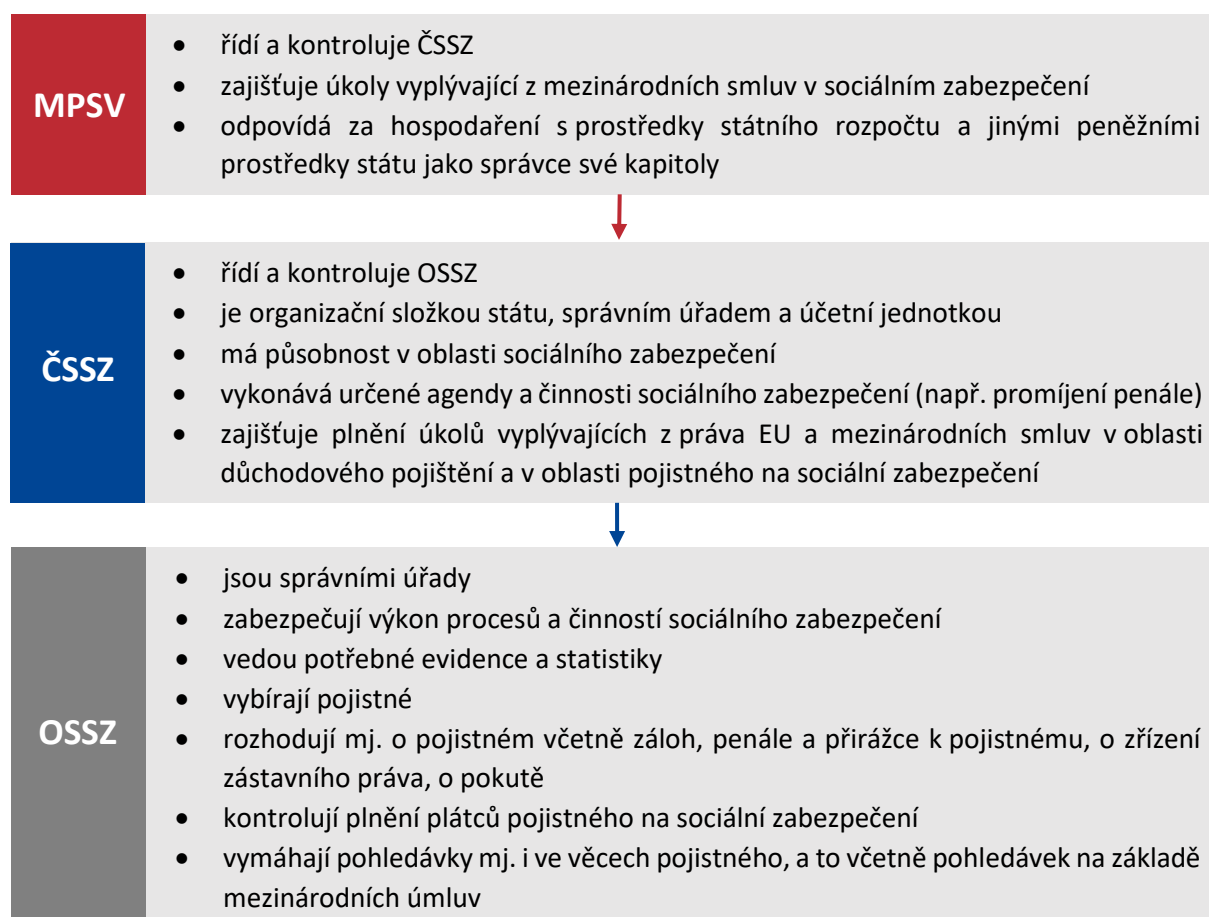
¹³ APV – aplikační programové vybavení.

¹⁴ Mzdové výdaje, ostatní běžné výdaje a výdaje vynaložené na technické zhodnocení a údržbu softwaru používaného pro správu pojistného.

a vymáhání pohledávek ve věcech pojistného. Uvedené činnosti jsou prováděny v rámci níže znázorněných procesů správy pojistného:

Schéma č. 1: Působnost kontrolovaných osob v oblasti správy pojistného

MPSV má podle ustanovení § 39 zákona č. 218/2000 Sb. jako správce kapitoly soustavně sledovat a vyhodnocovat hospodárnost, efektivnost a účelnost vynakládání výdajů ve své kapitole a jako zřizovatel organizační složky státu působí při jejím řízení k tomu, aby vynakládání výdajů bylo co nejhospodárnější, nejefektivnější a nejúčelnější. MPSV je podle ustanovení § 8 zákona č. 320/2001 Sb. dále povinno vytvořit systém finanční kontroly, kterým zajistí finanční kontrolu hospodaření organizačních složek státu ve své působnosti. Současně má zajistit prověřování přiměřenosti a účinnosti tohoto systému a pravidelně, nejméně jednou ročně, jeho hodnocení.

ČSSZ má podle ustanovení § 4 odst. 1 písm. d) zákona č. 320/2001 Sb. prověřovat hospodárný, efektivní a účelný výkon veřejné správy a jako vedoucí orgánu veřejné správy má podle ustanovení § 4 odst. 2 téhož zákona pro hodnocení uvedených hledisek stanovit kritéria, pokud nejsou stanovena právními předpisy, technickými nebo jinými normami.

Správu pojistného upravují zejména následující národní právní předpisy:

- zákon č. 582/1991 Sb., který právně upravuje organizaci a provádění sociálního zabezpečení,
- zákon č. 589/1992 Sb., který upravuje pojistné na sociální zabezpečení,
- zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, který upravuje důchodové pojištění pro případ stáří, invalidity a úmrtí živitele,
- zákon č. 187/2006 Sb., který upravuje nemocenské pojištění,

a evropské předpisy uvedené v příloze č. 1 tohoto kontrolního závěru (dále také „KZ“).

III. Rozsah kontroly

Cílem kontroly NKÚ bylo prověřit, zda orgány správy sociálního zabezpečení při výběru a správě pojistného postupují v souladu s právními předpisy, a vyhodnotit účelnost a efektivnost této správy.

Kontrolovaným obdobím bylo období od roku 2015 do roku 2018 a v případě věcných souvislostí i období předcházející a následující. Kontrolovatelným a zároveň kontrolovaným objemem bylo inkaso pojistného na sociální zabezpečení včetně příspěvku na státní politiku zaměstnanosti v letech 2015 až 2018, které představovalo částku ve výši 1 765 mld. Kč. Kontrolovanými osobami byly vybrané orgány sociálního zabezpečení, tj. MPSV, ČSSZ, PSSZ, OSSZ Praha-východ a OSSZ Olomouc.

NKÚ kontrolou zejména prověřoval, zda:

- MPSV a ČSSZ přijímaly opatření obsažená v koncepcích pro zabezpečení správy pojistného na sociální zabezpečení;
- MPSV vyhodnocovalo vývoj v oblasti pojistného na sociální zabezpečení na národní úrovni a na úrovni EU;
- MPSV sledovalo a vyhodnocovalo hospodárnost, efektivnost a účelnost vynakládání výdajů ve své kapitole, resp. jak působilo při řízení ČSSZ, aby vynakládání jejích výdajů bylo hospodárné, efektivní a účelné;
- ČSSZ metodicky nastavila jednotlivé procesy správy pojistného a OSSZ postupovaly při správě pojistného v souladu s právními předpisy a využívaly dostupných nástrojů k dosažení cílů této správy;
- ČSSZ analyzovala proces správy pojistného a vyhodnocovala efektivnost výdajů vynaložených na správu pojistného;
- ČSSZ analyzovala administrativní náročnost výběru pojistného a činila opatření vedoucí k jejímu snižování;
- ČSSZ postupovala při kontrole plnění zákonných povinností zaměstnavatelů tak, aby cílila na rizikové subjekty a kontrola byla účelná;
- ČSSZ postupovala při správě pohledávek na pojistném tak, aby tyto pohledávky vymáhala účelně a vykazovala dlužné pojistné na reálném základě;

- ČSSZ zavedla funkční a efektivní informační systémy pro správu pojistného;
- ČSSZ spolupracovala na mezinárodní i národní úrovni při výměně informací.

Pozn.: Právní předpisy uvedené v tomto kontrolním závěru jsou aplikovány ve znění účinném pro kontrolované období.

IV. Podrobné skutečnosti zjištěné kontrolou

1. MPSV a ČSSZ nehodnotily hospodárnost, efektivnost a účelnost prostředků státního rozpočtu vynakládaných na výběr pojistného a související činnosti

MPSV nepostupovalo v souladu se zákonem, protože jako zřizovatel ČSSZ soustavně nesledovalo a nevyhodnocovalo hospodárnost, efektivnost a účelnost vynakládání výdajů ČSSZ, přestože bylo jako správce kapitoly zodpovědné za hospodaření s prostředky státního rozpočtu a jinými peněžními prostředky státu ve své kapitole¹⁵. MPSV tak nevědělo, zda výdaje vynakládané ČSSZ na správu pojistného byly vynakládány hospodárně, efektivně a účelně.

ČSSZ nepostupovala v souladu se zákonem tím, že neprověřovala hospodárné, efektivní a účelné vynakládání výdajů na výkon správy pojistného a pro jeho prověřování ani nestanovila žádná kritéria¹⁶. Z důvodu neexistence kritérií NKÚ pro účel kontroly stanovil vlastní kritéria efektivnosti pro proces kontrolní činnosti u zaměstnavatelů (viz dále část IV.2.1 tohoto KZ) a pro proces vymáhání pohledávek (viz dále část IV.2.5 tohoto KZ).

MPSV je odpovědné za zpracování koncepce rozvoje svěřeného odvětví a řešení stěžejních otázek¹⁷. MPSV vytvářelo v souladu se zákonem dokumenty, které však mají spíše analytický než koncepční charakter. Pro zabezpečení správy pojistného není zpracován žádný ucelený dokument dlouhodobé koncepce. MPSV uvedlo, že koncepční nebo strategické materiály pro zabezpečení správy pojistného zpracovává ČSSZ. Naproti tomu ČSSZ uvedla, že vytváření dlouhodobé koncepce a strategie pro zabezpečení výběru a správy pojistného na sociální zabezpečení by mělo být primárně v působnosti MPSV.

ČSSZ mj. sdělila NKÚ, že „*ucelený dokument dlouhodobé koncepce tohoto charakteru v ČSSZ neexistuje... pokud se jedná o Strategické cíle pro období 2014–2020 v příloženém dokumentu, pak dílčím způsobem je správa pojistného součástí strategického cíle 2 Zachování stability výkonu agend...*“ Strategický dokument ČSSZ kladl důraz mj. na systém řízení kvality, včetně sledování výkonnosti úřadu, a na nakládání s přidělenými rozpočtovými prostředky s péčí řádného hospodáře, tzn. včetně vynakládání výdajů na zaměstnance provádějící činnosti spojené se správou pojistného. ČSSZ však pro rozhodné činnosti související se stanovením a výběrem pojistného nestanovila žádné klíčové výkonnostní ukazatele.

ČSSZ popsala jednotlivé procesy správy pojistného (registrace, stanovení a výběr pojistného, kontrolní činnost a vymáhání pohledávek) ve svých vnitřních organizačních materiálech. NKÚ zjistil, že některé metodické materiály obsahovaly zejména popisy jednotlivých částí procesů, a to bez dalších spojitostí a návazností. Pro vytvoření uceleného obrazu správy pojistného a podrobného popisu procesů, včetně jednotlivých úkonů, získal NKÚ informace o předmětných spojitostech a návaznostech od kontrolovaných OSSZ. Schémata procesů

¹⁵ Ustanovení § 39 zákona č. 218/2000 Sb.

¹⁶ Ustanovení § 4 odst. 1 písm. d) a § 4 odst. 2 zákona č. 320/2001 Sb.

¹⁷ Ustanovení § 22 zákona č. 2/1969 Sb.

registrace subjektů, stanovení a výběru pojistného, kontrolní činnosti u zaměstnavatelů a vymáhání pohledávek jsou uvedena v přílohách č. 2 až č. 7 tohoto KZ.

NKÚ u kontrolního vzorku zaměstnavatelů s nepodanými přehledy¹⁸ zjistil, že doba mezi nepodáním přehledu zaměstnavatele a výzvou k podání přehledu byla až 27 měsíců. Důvodem bylo opakované zasílání upozornění na předložení přehledu, které nevedlo k vynucení splnění povinností plátců pojistného, tj. stanovit a uhradit pojistné. PSSZ a OSSZ Praha-východ tak nepostupovaly bez zbytečných průtahů podle zákona¹⁹ a nedodržely postupy nastavené metodickými pokyny ČSSZ. NKÚ na výše uvedeném kontrolním vzorku dále zjistil, že PSSZ a OSSZ Praha-východ využily ve 41 případech možnost uložit zaměstnavatelům pokutu za nepodání přehledu. Z uložených pokut byla uhrazena pouze jedna čtvrtina. Žádný ze zaměstnavatelů však na základě uložené pokuty přehled stejně nedoložil a všem byla stanovena pravděpodobná výše pojistného.

2. Výdaje na správu pojistného nebyly v kontrolovaném období vynaloženy vždy efektivně

2.1 Způsob plánování kontrolní činnosti ČSSZ u zaměstnavatelů neumožňoval efektivní provedení kontroly

OSSZ plánovaně zkontrolovaly v průměru ročně téměř třetinu zaměstnavatelů. Mezi roky 2015 a 2018 se však snížilo plnění plánu kontrol u zaměstnavatelů o necelých 19 p. b. Důvodem snížení bylo plnění plánu PSSZ, které se mezi roky 2015 a 2018 propadlo o více než 57 p. b.

NKÚ u kontrolovaných OSSZ zjistil, že pro zpracování plánu kontrol u zaměstnavatelů na kalendářní rok byla jediným kritériem tříletá kontrolní periodičita, nikoliv rizikovost subjektů, tj. zaměstnavatelů, kteří zásadním způsobem neplnili stanovené povinnosti nebo u kterých byly při poslední provedené kontrole zjištěny závažné nedostatky. Jiná situace však byla u kontrol neplánovaných, u kterých OSSZ stanovovaly a vyhodnocovaly zaměstnavatele, kteří si v průběhu roku neplnili své povinnosti (např. neodevzdávali přehledy zaměstnavatele nebo evidenční listy důchodového pojištění). Uvedená rizikovost zaměstnavatelů však byla kritériem průměrně pouze u 9 % provedených neplánovaných kontrol, přičemž neplánované kontroly tvořily necelou pětinu z celkového počtu ukončených kontrol. ČSSZ nedisponovala údaji o kontrolách se zjištěním, které byly provedeny na základě rizikovosti zaměstnavatelů.

O preventivní funkci nastaveného systému plánovaných kontrol nesvědčí skutečnost, že v kontrolovaném období vzrostl počet zaměstnavatelů s nepodanými přehledy o 86 %. Také počet zjištěných porušení v nemocenském pojištění stoupl o 10 % a v důchodovém pojištění o 9 %. Prevence by neměla být nahrazována plošnými opatřeními s ohledem na zásadu hospodárnosti spočívající v zamezení vynakládání zbytečných výdajů jak ze strany provádějícího orgánu, tak i zaměstnavatelů.

ČSSZ neměla pro proces kontrolní činnosti u zaměstnavatelů stanoveno kritérium efektivnosti. NKÚ tak považoval kontrolní činnost u zaměstnavatelů za efektivní, pokud podíl počtu kontrol s nálezem na celkovém počtu ukončených kontrol v kontrolovaném období činil minimálně

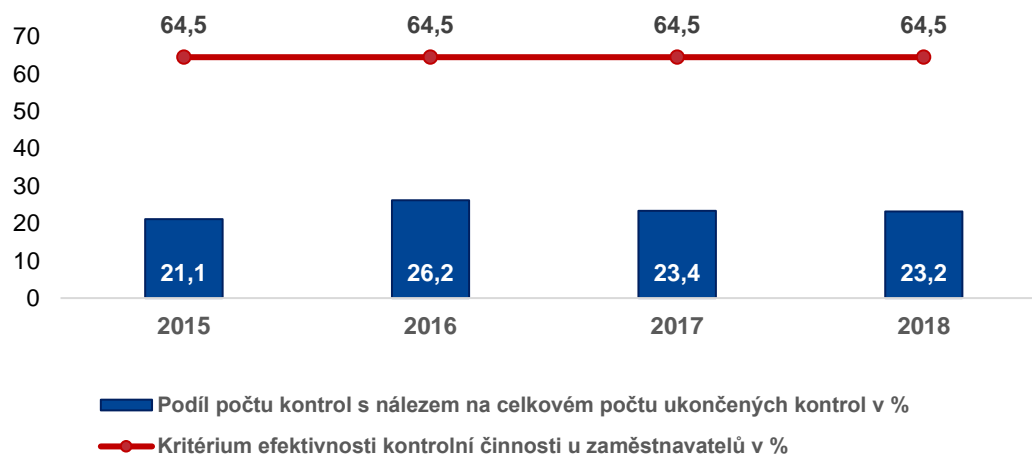
---

¹⁸ Kontrolní vzorek 40 zaměstnavatelů představoval 0,2 % z 19 213 zaměstnavatelů, kteří v kontrolovaném období nepodali přehled.

¹⁹ Ustanovení § 6 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád.

64,5 %, což byl průměrný roční podíl vypočtený z hodnot zjištěných u FS ČR a Celní správy České republiky (dále také „CS ČR“)²⁰.

Graf č. 1: Efektivnost procesu kontrolní činnosti u zaměstnavatelů v letech 2015–2018

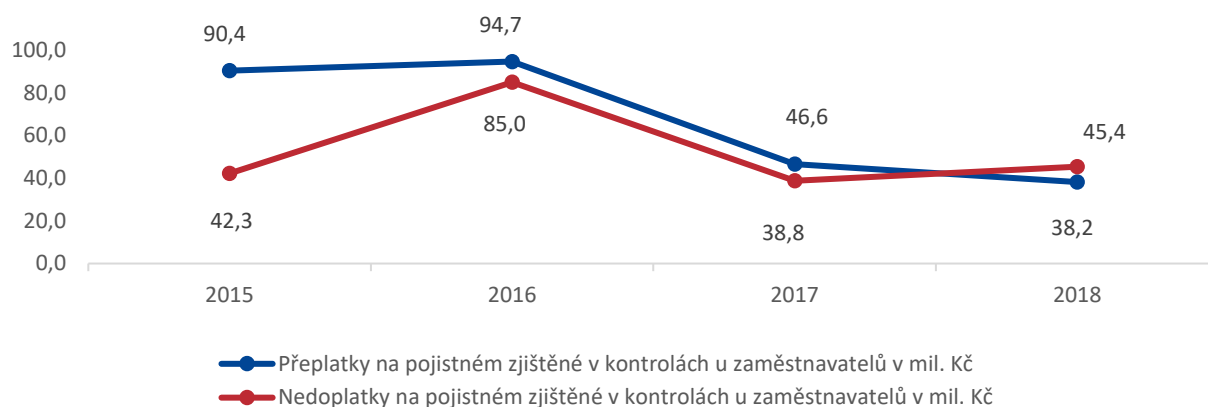
Zdroj: zprávy o činnosti Finanční správy České republiky a Celní správy České republiky za roky 2015–2018, ČSSZ; vlastní zpracování NKÚ.

Mezi roky 2015 a 2018 se zvýšil objem mzdových a ostatních běžných výdajů vynaložených na jednu ukončenou kontrolu u zaměstnavatele o 35 %²¹, na kterou ČSSZ vynaložila v průměru 3 761 Kč. OSSZ ukončily v kontrolovaném období u zaměstnavatelů téměř 413 tis. kontrol. Podíl počtu kontrol s nálezem na celkovém počtu ukončených kontrol byl přitom v průměru necelých 24 % za kontrolované období, tj. o 41 p. b. nižší než kritérium stanovené NKÚ. Uvedenou skutečnost ovlivnilo, že OSSZ necílily plánované kontroly u zaměstnavatelů na rizikové subjekty. Plánované kontroly prováděly plošně, přičemž každého zaměstnavatele zkontrolovaly jednou za tři roky, a to i ty zaměstnavatele, u kterých v předchozích kontrolách zjistily řádné plnění jejich povinností. Vzhledem k těmto skutečnostem hodnotí NKÚ provádění kontrolní činnosti u zaměstnavatelů jako neefektivní.

²⁰ Zprávy o činnosti Finanční správy České republiky a Celní správy České republiky za roky 2015–2018.

²¹ Důvodem této skutečnosti bylo nejenom pětinaové zvýšení průměrných mzdových a ostatních běžných výdajů vynaložených na jednoho zaměstnance ČSSZ mezi uvedenými roky, ale také pokles průměrného počtu ukončených kontrol na jednoho zaměstnance oddělení kontroly o 10 %.

Graf č. 2: Přeplatky a nedoplatky na pojistném zjištěné v kontrolách u zaměstnavatelů v letech 2015–2018

Zdroj: ČSSZ; vlastní zpracování NKÚ.

Přeplatky na pojistném zjištěné v kontrolovaném období kontrolou u zaměstnavatelů byly o 28 % vyšší než stejným způsobem zjištěné nedoplatky. Nejčastější příčinou vzniku zjištěných přeplatků bylo nesprávné stanovení procentní sazby pojistného na důchodové pojištění u zaměstnance odváděného zaměstnavatelem.

NKÚ na kontrolním vzorku 20 zaměstnavatelů u PSSZ²² zjistil, že u 14 zaměstnavatelů nebyla kontrola provedena z důvodu nekontaktnosti a nesoučinnosti zaměstnavatelů, přestože jim PSSZ opakovaně zasílala výzvy k provedení kontroly. Ani v jednom případě nevyužila PSSZ možnost podat příslušnému soudu návrh na zrušení tohoto zaměstnavatele danou jí zákonem²³ nebo návrh živnostenskému úřadu na zrušení živnostenského oprávnění podnikateli z důvodu neplnění závazků podnikatele vůči státu.

2.2 ČSSZ nesledovala vytíženost zaměstnanců

ČSSZ neanalyzovala a nevyhodnocovala vytíženost zaměstnanců vykonávajících činnosti v jednotlivých procesech správy pojistného.

NKÚ pro zjištění výkonnosti zaměstnanců OSSZ vykonávajících činnosti spojené se správou pojistného stanovil u vybraných výkonnostních ukazatelů (např. zpracování přehledu nebo zasílání výzvy, blíže viz příloha č. 8 tohoto KZ) vlastní kritérium, jímž byla výše průměrného počtu úkonů na jednoho zaměstnance odpovídajícího oddělení OSSZ. Hodnoty, které se výrazně odlišovaly od takto stanoveného kritéria, vypovídaly o přetížení nebo nevytížení zaměstnanců.

²² Kontrolní vzorek 20 zaměstnavatelů, u kterých byla zahájena neplánovaná kontrola na základě žádosti oddělení účtárny z důvodu dlouhodobého nepředkládání přehledů zaměstnavatele o výši pojistného, představoval 0,13% podíl z ukončených neplánovaných kontrol u PSSZ.

²³ Ustanovením § 93 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích).

Tabulka č. 1: Vytíženost zaměstnanců vybraných oddělení v letech 2015–2018

Rok	Průměrný počet vybraných výkonnostních ukazatelů v roce na 1 zaměstnance oddělení								
	ODDĚLENÍ OSVČ			ODDĚLENÍ KONTROLY			ODDĚLENÍ VYMÁHÁNÍ		
	Celkem za ČSSZ	PSSZ	MSSZ Brno	Celkem za ČSSZ	PSSZ	OSSZ Ústí nad Labem	Celkem za ČSSZ	MSSZ Brno	OSSZ Bruntál
2015	1 578	1 753	1 215	176	214	124	768	1 208	309
2016	1 611	1 966	1 213	179	227	129	787	1 113	366
2017	1 580	1 965	1 202	171	206	117	743	1 006	298
2018	1 561	1 854	1 242	157	180	104	713	1 117	385

Zdroj: ČSSZ; vlastní zpracování NKÚ.

Pozn.: V tabulce jsou uvedeny údaje za celou ČSSZ a dvě vybrané OSSZ s nejvíce nevytíženými a přetíženými zaměstnanci.

NKÚ zjistil, že napříč ČSSZ docházelo k nerovnoměrnému zatěžování zaměstnanců na stejných pozicích při vykonávání stejných činností. V kontrolovaném období provedl např.:

- jeden zaměstnanec oddělení OSVČ u PSSZ v průměru o 55 % více sledovaných ukazatelů než zaměstnanec u MSSZ Brno;
- jeden zaměstnanec oddělení kontroly u PSSZ průměrně téměř dvojnásobné množství kontrol než zaměstnanec OSSZ Ústí nad Labem;
- jeden zaměstnanec oddělení vymáhání u MSSZ Brno v průměru více než trojnásobné množství sledovaných ukazatelů oproti zaměstnanci OSSZ Bruntál.

ČSSZ tuto skutečnost nesledovala, a nereagovala tak na nerovnoměrné vytížení zaměstnanců jednotlivých OSSZ.

2.3 ČSSZ nenastavila s FS ČR pravidelné předávání informací o vyměřovacích základech OSVČ

V případě nepodání přehledu osobami samostatně výdělečně činnými žádaly OSSZ²⁴ od příslušného finančního úřadu (dále také „FÚ“) údaje o daňovém základu, případně údaje o příjmech a výdajích OSVČ, a na základě takto poskytnutých informací stanovily pravděpodobnou výši pojistného (dále také „PVP“).

OSSZ průměrně ročně za kontrolované období vystavily celkem 9 421 platebních výměrů o stanovení PVP pro OSVČ, a musely tedy žádat příslušný FÚ o potřebné údaje pro stanovení pojistného u OSVČ. Pokud by činnosti spojené s vypracováním žádosti k jedné OSVČ trvaly v průměru 15 minut, ke všem OSVČ by bylo potřeba 294 člověkodní²⁵. Tato činnost by OSSZ v případě pravidelného předávání potřebných informací o vyměřovacích základech OSVČ bez vyžádání odpadla. Samotné zpracování předmětných žádostí bylo administrativně i personálně náročnější a méně efektivní, než by bylo pravidelné předávání informací o vyměřovacích základech OSVČ bez vyžádání.

²⁴ V souladu s ustanovením § 11 odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb. smí orgán sociálního zabezpečení dožadovat jen údaje potřebné pro provádění sociálního zabezpečení a v souladu s ustanovením § 53 odst. 1 písm. e) zákona č. 280/2009 Sb., který uvádí, že „o porušení povinnosti mlčenlivosti nejde, poskytne-li správce daně informace získané při správě daní Ministerstvu práce a sociálních věcí při výkonu jeho působnosti a dalším orgánům sociálního zabezpečení při výkonu jejich působnosti, jde-li o údaje, které mohou tyto úřady vyžadovat v rozsahu nezbytném k plnění úkolů ve své působnosti.“

²⁵ Výpočet člověkodní: 9 421 platebních výměrů o stanovení PVP pro OSVČ x 15 minut = 141 315 minut, tj. 2 355 hodin, resp. 294 člověkodní při osmihodinovém pracovním fondu.

ČSSZ ve spolupráci s FS ČR nenastavila automatické předávání informací o vyměřovacích základech OSVČ, tj. o podání nejen řádných daňových přiznání, ale i změnových dodatečných daňových přiznání, případně na základě provedených daňových kontrol. Daňový řád²⁶ přitom umožňuje nastavit postup poskytování informací bez vyžádání.

2.4 ČSSZ nesledovala a nevyhodnocovala administrativní náročnost výběru pojistného a souvisejících činností

ČSSZ nesledovala a nevyhodnocovala administrativní náročnost procesů správy pojistného, resp. časovou náročnost²⁷, kterou do velké míry ovlivňuje elektronizace jednotlivých procesů správy pojistného. NKÚ pro vyhodnocení administrativní náročnosti vybraných ukazatelů procesu registrace subjektů a procesu stanovování pojistného přistoupil k vlastní analýze časové náročnosti²⁸ a způsobu vedení spisové dokumentace zaměstnavatelů.

Tabulka č. 2: Průměrná doba zpracování vybraných dokumentů dle způsobu podání v ideálním stavu v letech 2015–2018

Způsob doručení dokumentu		Listinná podoba	Elektronická podoba*	e-Podání**	
Průměrná doba zpracování dokumentu	Zaměstnavatel	Přihláška do registru zaměstnavatelů	23 min	23 min	23 min
		Přehled o výši pojistného zaměstnavatele	2 min	automaticky	automaticky
	OSVČ	Oznámení o zahájení samostatné výdělečné činnosti	8 min	14 min	14 min
		Přehled o příjmech a výdajích OSVČ	6 min	7 min	5 min

Zdroj: ČSSZ; vlastní zpracování NKÚ.

* Elektronická podoba zahrnuje zaslání prostřednictvím datové schránky nebo na elektronickou adresu podatelny OSSZ. Od počátku roku 2015 byla zrušena povinnost zaměstnavatelů a OSVČ komunikovat s ČSSZ v oblasti sociálního zabezpečení pouze elektronicky a klienti si mohli sami zvolit způsob doručení dokumentu.

** Podání formou interaktivního elektronického formuláře.

Zpracování „*Přihlášek do registru zaměstnavatelů*“ trvalo stejně dlouhou dobu bez ohledu na formu podání dokumentu klientem, neboť se vždy jednalo o manuální zpracování zaměstnanci OSSZ. „*Přehledy o výši pojistného zaměstnavatele*“ zasláné klientem elektronickou formou byly zpracovávány centralizovaným aplikačním programovým vybavením pro správu pojistného zcela automaticky bez zásahu zaměstnance OSSZ.

Na rozdíl od agendy zaměstnavatelů byla agenda OSVČ pro důchodové pojištění vedena pouze v lokálních vzájemně nepropojených aplikacích, což zvyšovalo administrativní náročnost této činnosti. Zaměstnanci OSSZ prováděli většinu úkonů manuálně, a to i v případě elektronického podání klientem. Zpracování elektronicky zasláných formulářů „*Oznámení o zahájení samostatné výdělečné činnosti*“ bylo zhruba dvojnásobně časově náročnější, protože s nimi byly spojeny úkony vedoucí k získání listinné podoby pro manuální zpracování zaměstnanci

²⁶ Ustanovení § 54 odst. 2 zákona č. 280/2009 Sb. uvádí, že „*správce daně může poskytovat informace podle ustanovení § 53 postupem sjednaným v písemné dohodě uzavřené mezi správcem daně, který informace shromažďuje, a příslušným orgánem veřejné moci.*“

²⁷ Časová náročnost je doba potřebná ke zpracování dokumentu, byl-li podán místně příslušné OSSZ bez chyb a nedostatků (tzv. ideální stav).

²⁸ Byly vybrány takové ukazatele, u nichž měla ČSSZ k dispozici údaje za všechny OSSZ v členění dle způsobu doručení dokumentu.

OSSZ. Zpracováním přehledů OSVČ zaslaných v listinné podobě bylo v kontrolovaném období plně vytiženo 144 až 251 zaměstnanců oddělení OSVČ, na které ČSSZ vynaložila průměrné mzdové a běžné výdaje v celkové výši od 92 mil. Kč do 161 mil. Kč (podle potřeby času na zpracování).

Pro nahrazení zastaralého APV agendy důchodového pojištění OSVČ (dále také „APV OSVČ“) zahájila ČSSZ kroky vedoucí k přenosu agendy pod centrální aplikační systém²⁹ již v roce 2014, ale k centralizaci dosud nedošlo. Po celé kontrolované období tak byly u necentralizovaného APV OSVČ realizovány jen nutné úpravy na základě legislativních změn. Finanční prostředky původně alokované na centralizaci APV OSVČ vynaložila ČSSZ v souvislosti se zřízením jednoho z přístupových míst ČR do EESSI³⁰, aby splnila své povinnosti vůči EU. Výše finančních prostředků na hardware a na integraci EESSI do národních aplikací činila ke dni 16. 10. 2020 necelých 112 mil. Kč.

Elektronická výměna dat mezi státy EU (EESSI) má nahrazovat papírové toky informací elektronickým zasíláním dokumentů přizpůsobených pro styk v jednotlivých oblastech sociálního zabezpečení podle příslušných nařízení EU. Jedná se o systém informačních technologií, díky němuž si mají orgány sociálního zabezpečení připojených států³¹ rychleji a spolehlivěji vyměňovat všechny údaje o sociálním pojištění³² podle věcné působnosti, včetně oblasti vymáhání pohledávek a zápočtů. ČSSZ v souladu s pravidly EU komunikovala s připojenými státy nebo institucemi prostřednictvím EESSI vždy elektronicky. V případě nepřipojených partnerů nebo v případě multilaterální komunikace za účasti nepřipojeného partnera musela ČSSZ používat původní způsob komunikace prostřednictvím papírových verzí elektronických formulářů. Z uvedeného důvodu, a to rok a půl po termínu stanoveném Evropskou komisí pro připojení států do EESSI, výrazně převažovala u ČSSZ komunikace v papírové podobě nad komunikací elektronickou prostřednictvím EESSI.

ČSSZ v kontrolovaném období metodicky nastavila vedení spisové dokumentace zaměstnavatelů v listinné podobě, a tím přispěla ke zvyšování administrativní náročnosti procesů správy pojistného. Vyšší administrativní náročnost snižovala efektivnost celé oblasti. Spisovou dokumentaci zaměstnanci při změně sídla zaměstnavatele fyzicky přemísťovali mezi jednotlivými OSSZ. ČSSZ tak na zaměstnance vynakládala výdaje, které by nevznikly, pokud by spisová dokumentace byla vedena výhradně v elektronické podobě.

2.5 Vymáhání pohledávek

OSSZ využívaly zákonem stanovenou působnost k vymáhání pohledávek ve věcech pojistného, včetně oprávnění provádět správní výkon rozhodnutí³³, stejně tak k rozhodování a řízení

²⁹ Jedná se o centrální aplikační systém POJ.

³⁰ EESSI – Electronic Exchange of Social Security Information – elektronická výměna dat mezi státy EU v oblasti důchodového a nemocenského pojištění.

³¹ Jedná se o 32 států, tj. kromě všech 27 členských států EU také Velká Británie, Švýcarsko, Norsko, Island a Lichtenštejnsko.

³² Např. informace týkající se platných právních předpisů, onemocnění, nemocí z povolání, pracovních úrazů, důchodů, dávek v nezaměstnanosti a rodinných dávek.

³³ Ustanovení § 6 odst. 4 písm. r) zákona č. 582/1991 Sb.

o pohledávkách³⁴. Pro exekuci, vybírání a evidenci peněžitých plnění uplatňovaly postup pro správu daní podle daňového řádu.

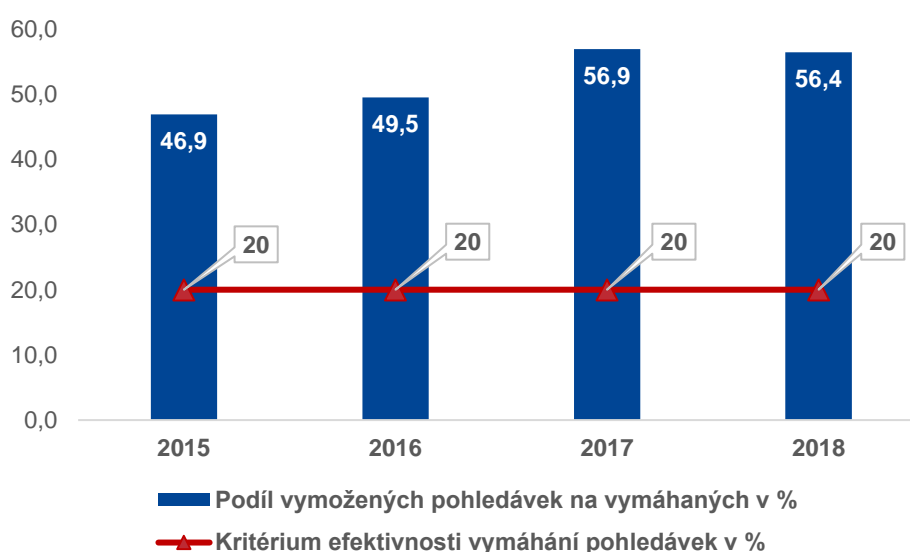
Tabulka č. 3: Výše vymáhaných a vymožených pohledávek ČSSZ v letech 2015–2018

	2015	2016	2017	2018
Vymáhané pohledávky v mil. Kč	9 851	9 870	8 903	9 513
Vymožené pohledávky v mil. Kč	4 624	4 885	5 065	5 367

Zdroj: ČSSZ.

ČSSZ neměla pro proces vymáhání pohledávek stanovené kritérium efektivity. NKÚ vymáhání pohledávek považoval za efektivní, pokud podíl výše vymožených pohledávek v roce na výši pohledávek vymáhaných v roce činil v kontrolovaném období minimálně 20 %, což byl průměrný roční podíl vypočtený z hodnot zjištěných u FS ČR a CS ČR³⁵.

Graf č. 3: Efektivnost procesu vymáhání pohledávek v letech 2015–2018

Zdroj: zprávy o činnosti Finanční správy České republiky a Celní správy České republiky za roky 2015–2018, ČSSZ; vlastní zpracování NKÚ.

Pozn.: Vymáhané pohledávky jsou exekuční tituly předané k vymáhání.

Vymáhání pohledávek v letech 2015 až 2018 považuje NKÚ podle stanoveného kritéria za efektivní. Podíl výše vymožených pohledávek na výši pohledávek vymáhaných byl v průměru 52 % za kontrolované období a stanovené kritérium efektivity vymáhání pohledávek převyšoval o 32 p. b.

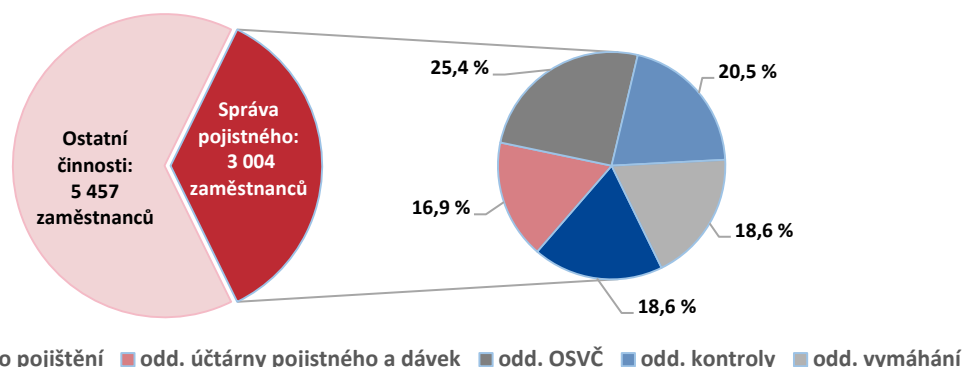
2.6 Efektivnost výdajů je závislá na vývoji ekonomiky a souvisejícím růstu mezd

Základem pro určení výdajů vynaložených na správu pojistného bylo zjištění počtu zaměstnanců ČSSZ, kteří vykonávali činnosti se správou spojené. NKÚ provedl pro potřeby kontroly kvalifikovaný odhad počtu těchto zaměstnanců (viz příloha č. 9 tohoto KZ), protože ČSSZ nesledovala samostatně výdaje vynaložené na zaměstnance vykonávající správu pojistného.

³⁴ Ustanovení zákona č. 589/1992 Sb., zákona č. 582/1991 Sb. a příslušná ustanovení zákona č. 500/2004 Sb. za použití zákona č. 280/2009 Sb.

³⁵ Zprávy o činnosti Finanční správy České republiky a Celní správy České republiky za roky 2015–2018.

Graf č. 4: Evidenční počet zaměstnanců ČSSZ v roce 2018

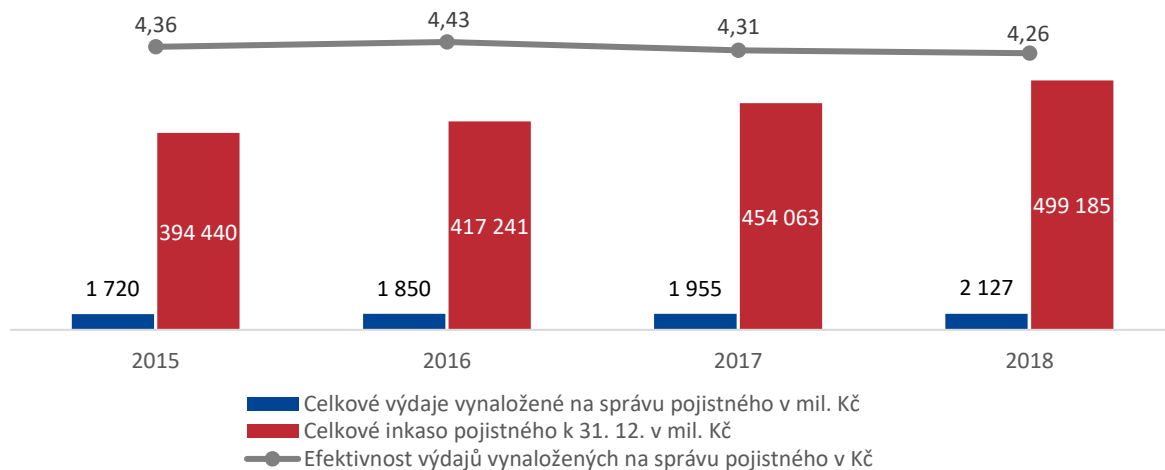

Zdroj: monitor.statnipokladna.cz ze dne 10. 3. 2020, *Zpráva o činnosti ČSSZ za rok 2018*, ČSSZ; vlastní zpracování NKÚ.

Celkové výdaje vynaložené na správu pojistného představují součet průměrných mzdových a ostatních běžných výdajů vynaložených na jednoho zaměstnance ČSSZ vynásobený počtem zaměstnanců vykonávajících činnosti spojené se správou pojistného a výdajů vynaložených na technické zhodnocení a údržbu softwaru používaného pro správu pojistného na rozpočtové položce 6111 – *Programové vybavení*.

Efektivnost výdajů vynaložených na správu pojistného vyjadřuje poměr výše výdajů vynaložených na 1 000 Kč inkasa pojistného. Čím je výsledná hodnota nižší, tím je efektivnost lepší.

Graf č. 5: Efektivnost výdajů vynaložených na správu pojistného v letech 2015–2018

Zdroj: monitor.statnipokladna.cz ze dne 10. 3. 2020, *Zpráva o činnosti ČSSZ za rok 2018*, ČSSZ; vlastní zpracování NKÚ.

Inkaso pojistného rostlo rychleji než výdaje vynaložené na jeho správu. Efektivnost výdajů vynaložených na správu pojistného se v letech 2016 až 2018 zlepšovala. Toto zlepšení však bylo způsobeno růstem příjmů z pojistného, jejichž výše na jednoho plátce pojistného vzrostla mezi roky 2015 až 2018 o 21 %.

Seznam zkratk:

APV	aplikační programové vybavení
APV OSVČ	APV agendy důchodového pojištění OSVČ
CS ČR	Celní správa České republiky
ČSSZ	Česká správa sociálního zabezpečení
EESI	<i>Electronic Exchange of Social Security Information</i> – elektronická výměna dat mezi zapojenými státy v oblasti důchodového a nemocenského pojištění
EP	Evropský parlament
ES	Evropská společenství
EU	Evropská unie
FS ČR	Finanční správa České republiky
FÚ	finanční úřad
KO	kontrolovaná osoba
KZ	kontrolní závěr
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MSSZ Brno	Městská správa sociálního zabezpečení Brno
NKÚ	Nejvyšší kontrolní úřad
OSSZ	Okresní správa sociálního zabezpečení
OSSZ Olomouc	Okresní správa sociálního zabezpečení Olomouc
OSSZ Praha-východ	Okresní správa sociálního zabezpečení Praha-východ
OSVČ	osoba samostatně výdělečně činná
PSSZ	Pražská správa sociálního zabezpečení
PVP	pravděpodobná výše pojistného
správa pojistného	výběr pojistného a související činnosti
zákon č. 582/1991 Sb.	zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení
zákon č. 589/1992 Sb.	zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti
zákon č. 320/2001 Sb.	zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů
zákon č. 187/2006 Sb.	zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění
zákon č. 280/2009 Sb.	zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád

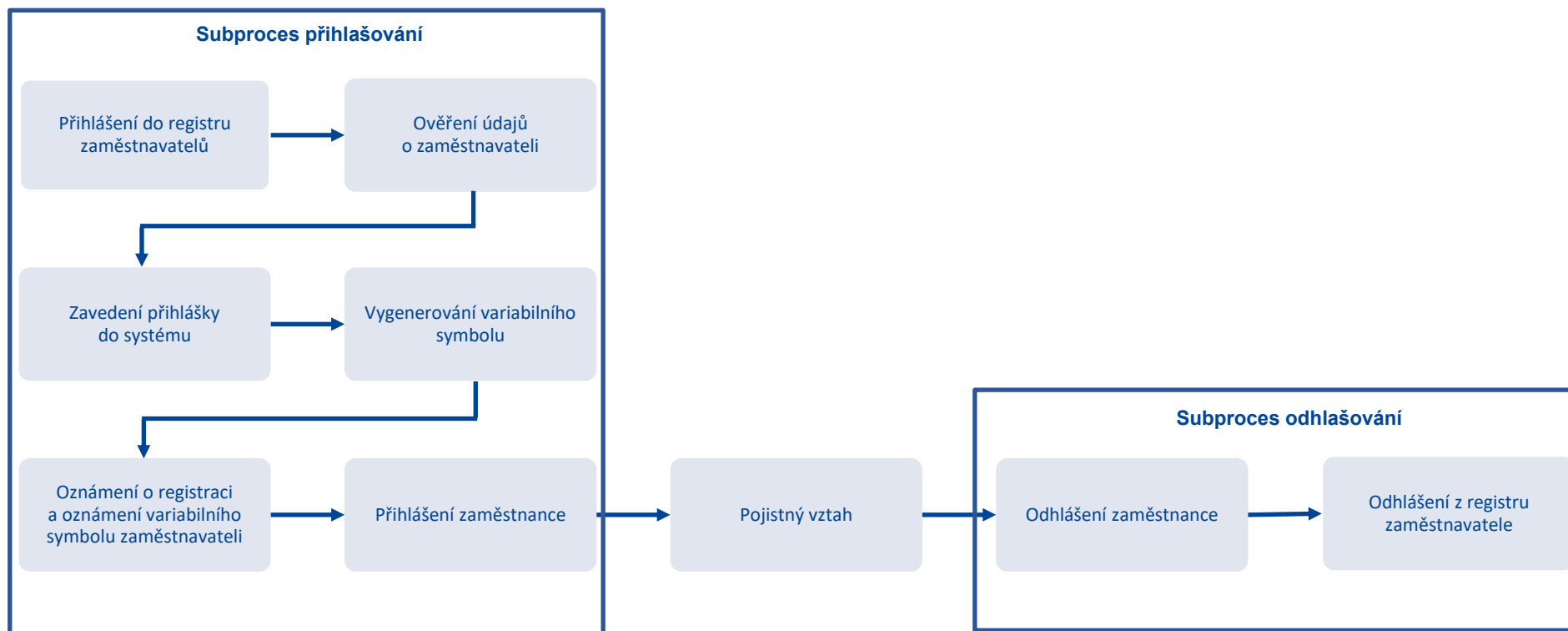
Přílohy

Příloha č. 1: Seznam evropských právních předpisů, které upravují správu pojistného

- nařízení EP a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení;
- nařízení EP a Rady (ES) č. 987/2009 ze dne 16. září 2009, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení (ES) č. 883/2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení;
- nařízení EP a Rady (EU) č. 1231/2010 ze dne 24. listopadu 2010, kterým se rozšiřuje působnost nařízení (ES) č. 883/2004 a nařízení (ES) č. 987/2009 na státní příslušníky třetích zemí, na které se tato nařízení dosud nevztahují pouze z důvodu jejich státní příslušnosti;
- nařízení EP a Rady (EU) č. 465/2012 ze dne 22. května 2012, kterým se mění nařízení (ES) č. 883/2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení a nařízení (ES) č. 987/2009, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení (ES) č. 883/2004;
- nařízení Komise (EU) č. 1224/2012 ze dne 18. prosince 2012, kterým se mění nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení (ES) č. 883/2004.

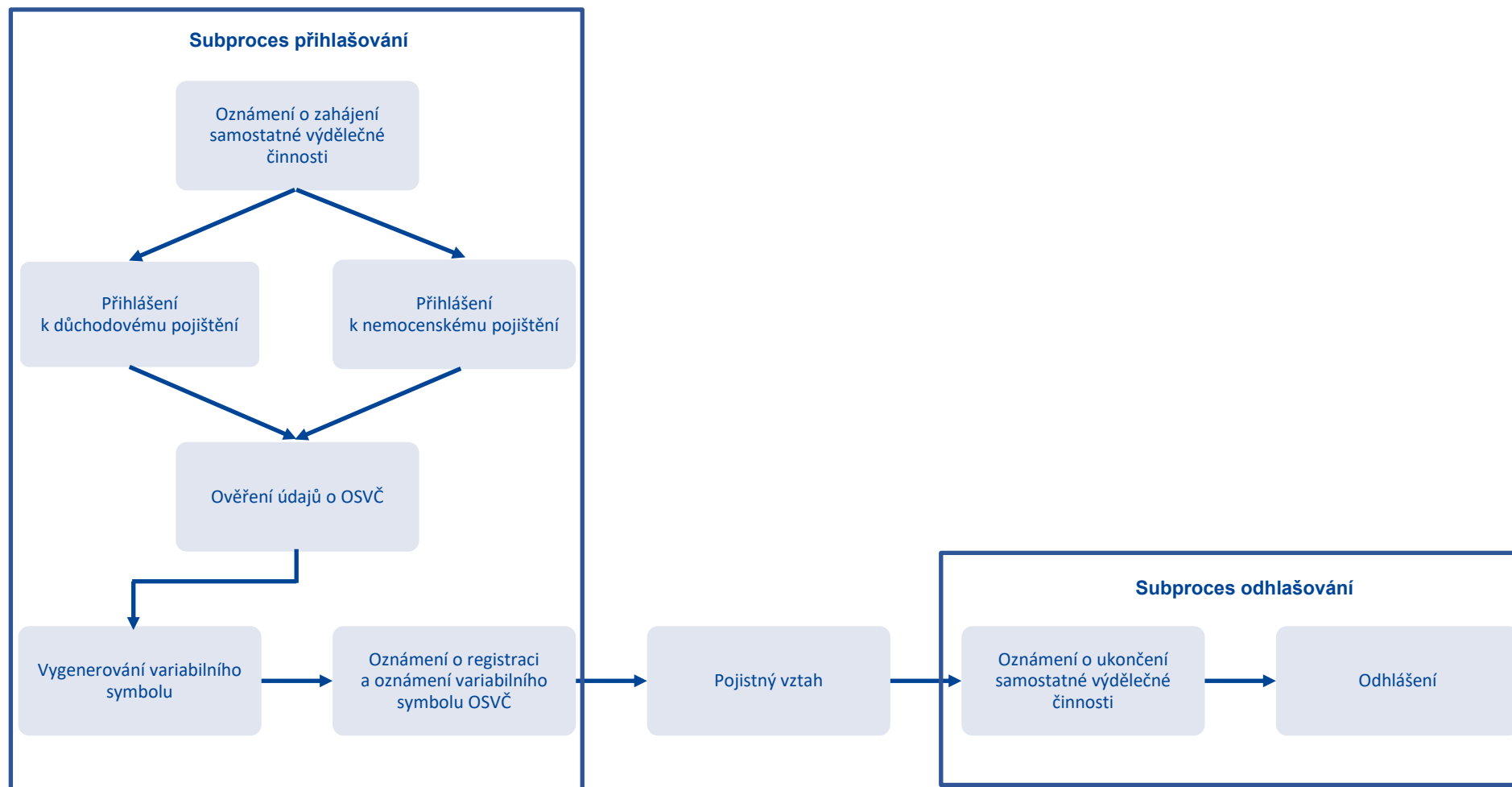
Uvedená evropská nařízení jsou přímo účinná a nenahrazují vnitrostátní pravidla (úprava nemocenského i důchodového pojištění je stále v kompetenci jednotlivých členských států), pouze určují, jakým způsobem budou tato pravidla dopadat na migrující osoby tak, aby nedošlo ke zhoršení jejich postavení.

Příloha č. 2: Schéma procesu registrace zaměstnavatelů

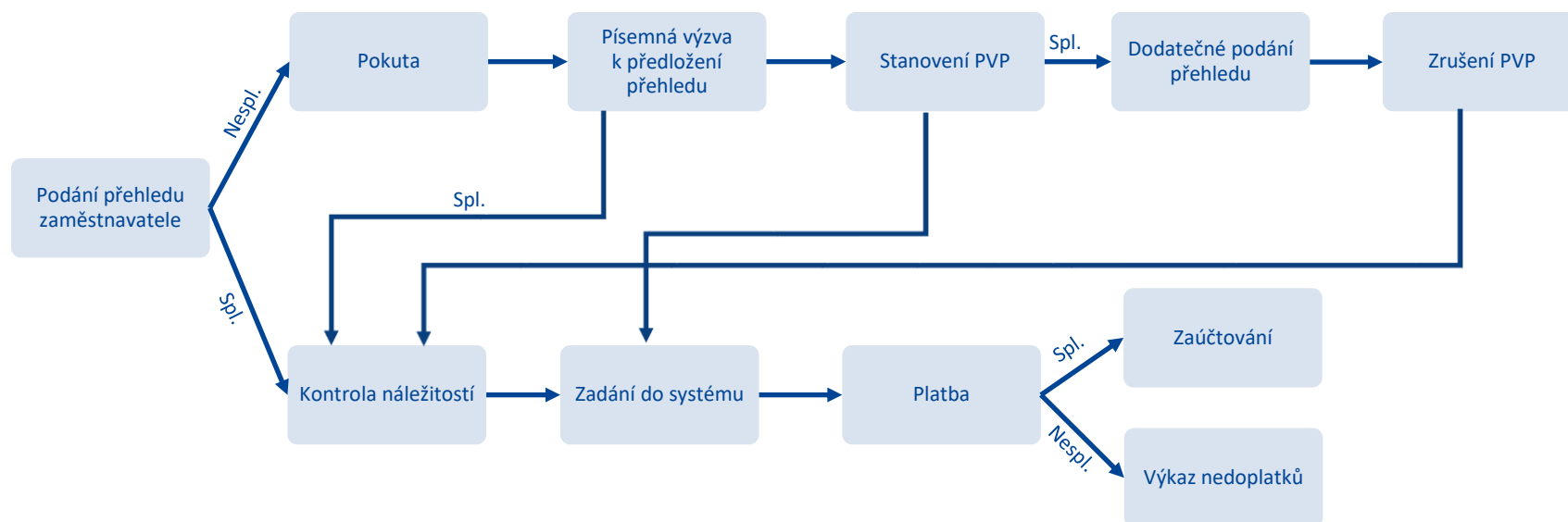
Zdroj: ČSSZ; vlastní zpracování NKÚ.

Příloha č. 3: Schéma procesu registrace OSVČ

Zdroj: ČSSZ; vlastní zpracování NKÚ.

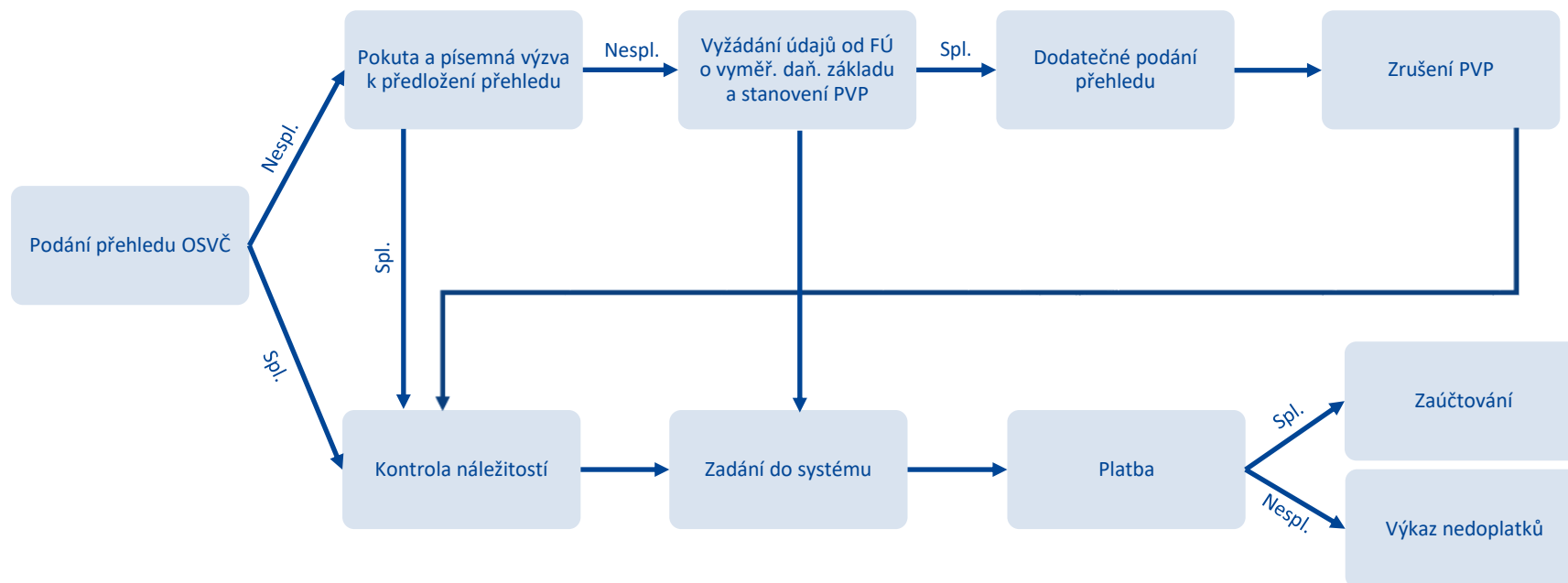
Příloha č. 4: Schéma procesu stanovení a výběru pojistného u zaměstnavatele

Zdroj: ČSSZ; vlastní zpracování NKÚ.

Pozn.: Spl. – splněno, Nesp. – nesplněno, PVP – pravděpodobná výše pojistného.

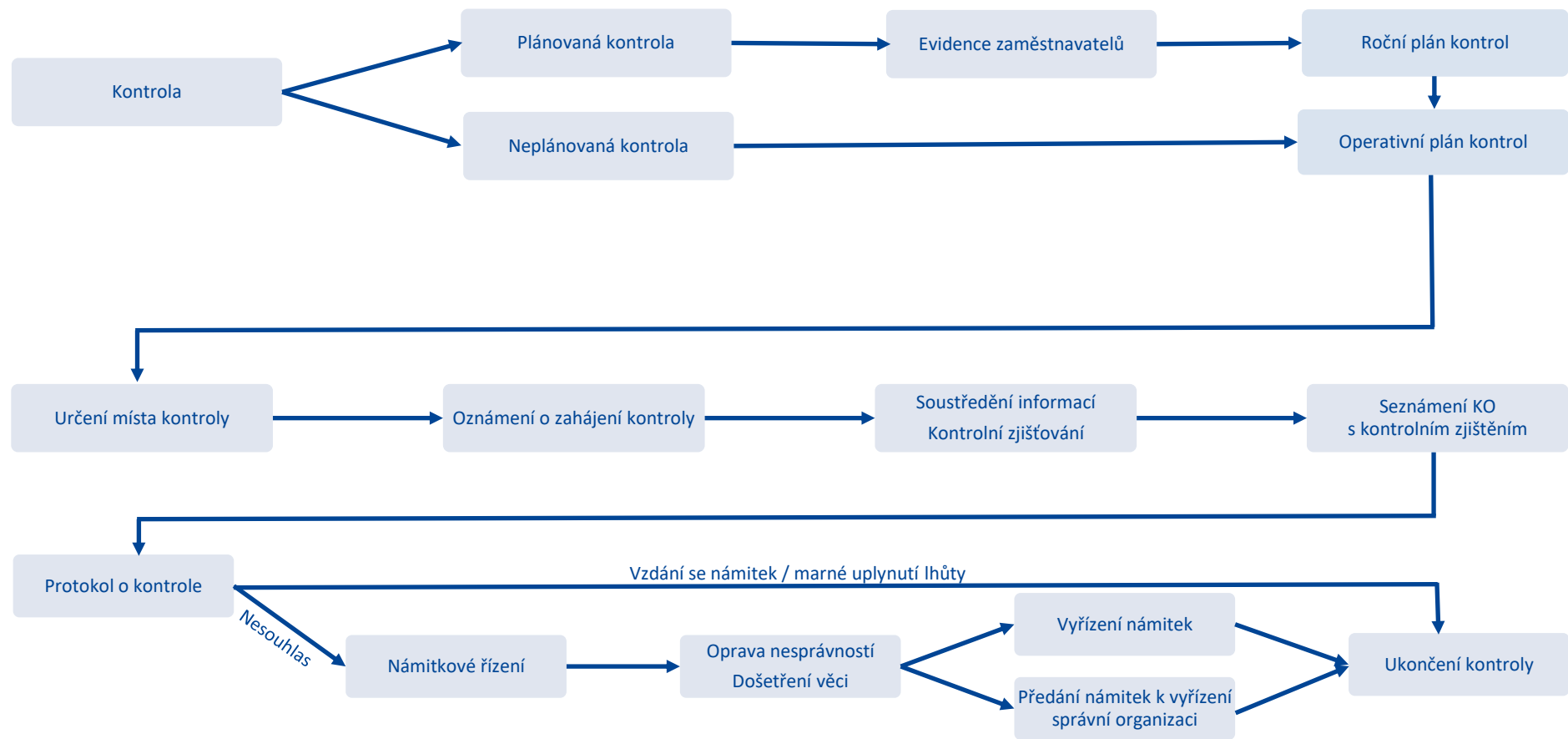
Příloha č. 5: Schéma procesu stanovení a výběru pojistného u OSVČ

Zdroj: ČSSZ; vlastní zpracování NKÚ.

Pozn.: Spl. – splněno, Nespl. – nesplněno, PVP – pravděpodobná výše pojistného, FÚ – finanční úřad.

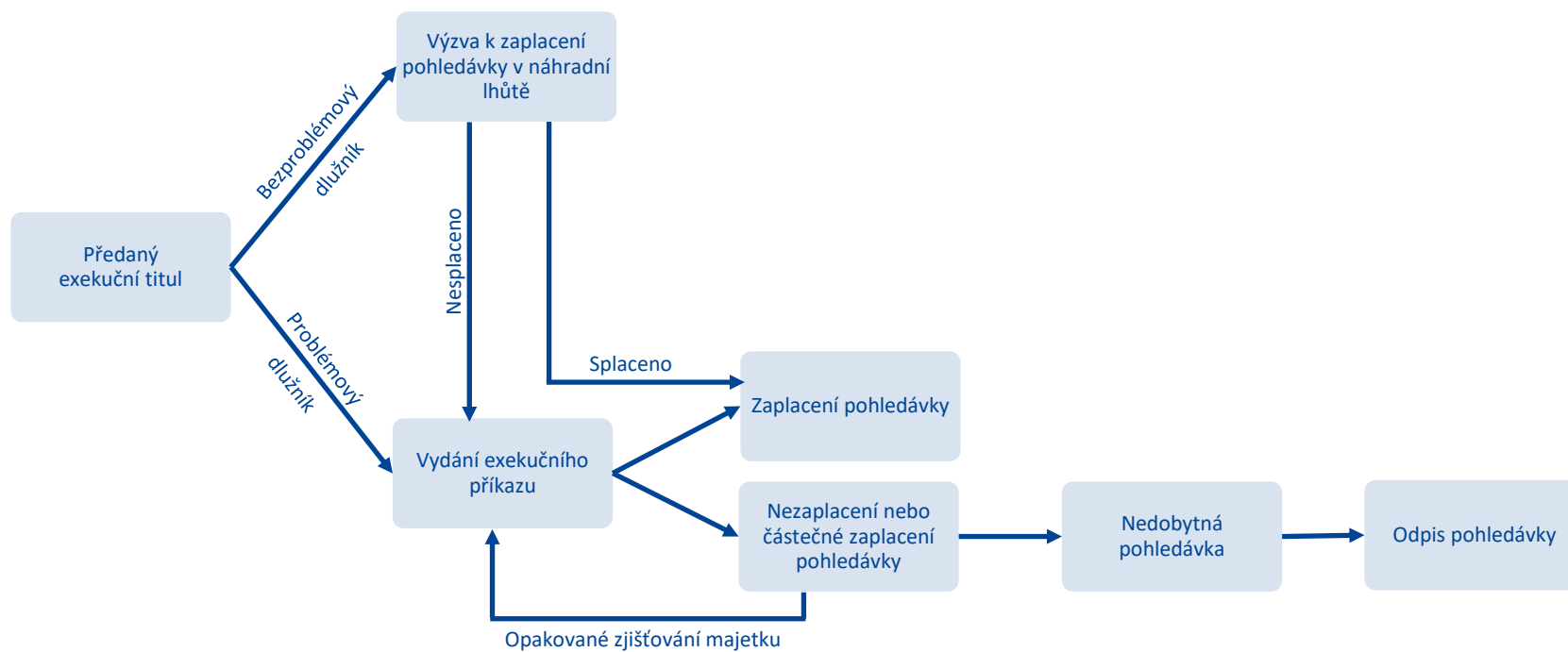
Příloha č. 6: Schéma procesu kontrolní činnosti u zaměstnavatelů

Zdroj: ČSSZ; vlastní zpracování NKÚ.

Pozn.: KO – kontrolovaná osoba.

Příloha č. 7: Schéma procesu vymáhání pohledávek

Zdroj: ČSSZ; vlastní zpracování NKÚ.

Příloha č. 8: Stanovení procesů a výkonnostních ukazatelů

Proces	Oddělení OSSZ	Výkonnostní ukazatel
Stanovení a výběr pojistného u OSVČ	Oddělení OSVČ	Podané přehledy OSVČ
		Výzvy k podání přehledu OSVČ
		Platební výměry pro OSVČ
Kontrolní činnost	Oddělení kontroly	Ukončené plánované a neplánované kontroly
Vymáhání pohledávek	Oddělení vymáhání	Předané exekuční tituly
		Odeslané výzvy
		Vydané exekuční příkazy
		Rozhodnutí o zřízení zástavního práva
		Rozhodnutí o povolení splátek

Pozn.: Za výkonnostní ukazatele byly vybrány takové úkony, které byly v rámci předmětných procesů nejčastější.

Příloha č. 9: Postup výpočtu kvalifikovaného odhadu počtu zaměstnanců provádějících činnosti v souvislosti se správou pojistného

Do kvalifikovaného odhadu počtu zaměstnanců zabývajících se správou pojistného byli zahrnuti jen ti zaměstnanci, kteří přímo vykonávali činnosti spojené s touto správou. NKÚ do odhadu nezahrnul zaměstnance vykonávající řídicí a podpůrné činnosti ani zaměstnance ústředí ČSSZ vyřizující např. žádosti o prominutí penále či žádosti o spolupráci ze/do zahraničí, protože počet jimi provedených úkonů představuje pouze marginální část z celkového množství provedených úkonů v rámci správy pojistného. Při výpočtu kvalifikovaného odhadu počtu zaměstnanců vycházel NKÚ z evidenčních stavů zaměstnanců uvedených ČSSZ v členění po jednotlivých odděleních OSSZ a jednotlivých letech dle následujících parametrů:

- Oddělení důchodového pojištění – do kvalifikovaného odhadu počtu zaměstnanců vykonávajících činnosti spojené se správou pojistného nebyl započten žádný zaměstnanec tohoto oddělení.
- Oddělení nemocenského pojištění – do výpočtu byli u OSSZ se samostatným oddělením registru pojištěnců a registru zaměstnavatelů zahrnuti všichni zaměstnanci tohoto oddělení; u OSSZ, kde toto samostatné oddělení není, byl zahrnut počet zaměstnanců oddělení ponížený poměrovým ukazatelem, kterým byli z celkového počtu zaměstnanců oddělení vyloučeni zaměstnanci provádějící nemocenské pojištění.
- Oddělení účtárny pojistného a dávek – do výpočtu byli zahrnuti všichni zaměstnanci oddělení.
- Oddělení OSVČ – do výpočtu byl zahrnut počet zaměstnanců oddělení ponížený poměrovým ukazatelem, kterým byli z celkového počtu zaměstnanců oddělení vyloučeni zaměstnanci zabývající se agendou nemocenského pojištění, která představuje rozhodování o dávkách a regresních náhradách.
- Oddělení kontroly – do výpočtu byli zahrnuti u OSSZ se samostatným oddělením kontroly vykonávajícím pouze vnější kontrolu zaměstnavatelů všichni zaměstnanci tohoto oddělení; u OSSZ, kde toto samostatné oddělení není, byl zahrnut počet zaměstnanců oddělení ponížený poměrovým ukazatelem, kterým byli z celkového počtu zaměstnanců oddělení vyloučeni zaměstnanci provádějící aprobaci dávek (tj. vnitřní kontrolu dávek nemocenského pojištění).
- Oddělení vymáhání pojistného a provádění exekučních srážek – do výpočtu byl zahrnut u OSSZ se samostatným oddělením vymáhání pojistného celkový počet zaměstnanců tohoto oddělení; u OSSZ, kde toto samostatné oddělení není, byl zahrnut počet zaměstnanců oddělení ponížený poměrovým ukazatelem, kterým byli z celkového počtu zaměstnanců oddělení vyloučeni zaměstnanci provádějící exekuční srážky z důchodů.